

Бюджетно-фінансова функція в системі контрольних повноважень парламенту (міжнародна практика та українські реалії)

Валерій КОЛЮХ,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

У статті досліджуються особливості реалізації бюджетно-фінансової функції парламентів різних держав у системі їхніх контрольних повноважень. Автором розглянуто процедури затвердження державного бюджету та внесення змін до нього, контролю за виконанням кошторису, а також прийняття рішення щодо звіту про його виконання урядом. Проаналізовано особливості здійснення бюджетно-фінансової функції Верховною Радою України та визначено статус Рахункової палати України.
Ключові слова: бюджетно-фінансова функція, бюджетний процес, контрольні повноваження, парламент, звіт уряду, рахункова палата.

Бюджетно-финансовая функция в системе контрольных полномочий парламента (международная практика и украинские реалии)

Валерий КОЛЮХ, кандидат политических наук, доцент кафедры политических наук Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

В статье исследуются особенности реализации бюджетно-финансовой функции парламентов разных стран в системе их контрольных полномочий. Автором рассмотрены процедуры утверждения государственного бюджета и внесения в него изменений, контроля за исполнением бюджета, а также принятия решения об отчете о его исполнении правительством. Проанализированы особенности реализации бюджетно-финансовой функции Верховной Радой Украины и определен статус Счетной палаты Украины.
Ключевые слова: бюджетно-финансовая функция, бюджетный процесс, контрольные полномочия, парламент, отчет правительства, счетная палата.

THE FISCAL FUNCTION IN THE SYSTEM OF CONTROL FUNCTIONS OF PARLIAMENT (INTERNATIONAL PRACTICE AND THE UKRAINIAN REALITY)

Valeriy KOLYUKH, PhD in Political Science, associate professor of Political Science of Taras Shevchenko National University

In the article the features of performance of the fiscal function of parliaments of foreign countries within the scope of their control functions are researched. The author examined the procedures of approval of the state budget and amendment thereto; the control over implementation of the budget and making the decision to report on its performance by the government. The features of the execution of a fiscal function of the Verkhovna Rada of Ukraine are analyzed and the status of the Accounting Chamber of Ukraine is defined.
Keywords: a fiscal function, a budget process, control powers, a parliament, government report, an Accounting Chamber.

Постановка проблеми. Відсутність цілісної системи формування доходів бюджету і, як наслідок, контролю за їх мобілізацією, особливо в частині забезпечення виконання планових показників, за-

гальний характер контролю парламенту за виконанням Державного бюджету України призводять до неефективного використання коштів, отже, є потреба створити ефективну систему формування

Державного бюджету та контролю за його використанням.
Розуміння важливості запозичення Україною зарубіжного досвіду для вдосконалення фінансової функції парламенту в частині реалізації

контрольних повноважень породжує необхідність його детального висвітлення. Дослідження зарубіжної практики дасть змогу виявити позитивні аспекти й проаналізувати можливість їх застосування в Україні.

Стан дослідження. У теорії конституційного права та теорії парламентаризму діяльність парламенту в частині виконання бюджетно-фінансової функції вивчена недостатньо. Лише деякі аспекти цієї проблеми розглядалися у працях Т. Бугая [1], Г. Журавльової [2], О. Салієнка [3], О. Стародубової [4]. Такий стан речей пояснюють тим, що протягом минулих років роль парламенту в частині виконання фінансової функції знижувалася й лише кризовий стан економіки держави та державних фінансів змусив привернути увагу до практики її здійснення. Специфічне ставлення до контролю за використанням бюджету, його недооцінка зумовлені також тим, що він здійснюється в площині переплітання державних, регіональних, корпоративних та індивідуальних інтересів [4].

Тому **метою** цього дослідження є аналіз бюджетно-фінансової функції парламенту в частині реалізації контрольних повноважень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Здійснюючи дослідження, автор ставив такі цілі:

- проаналізувати особливості затвердження державного бюджету та внесення змін до нього, контролю за виконанням бюджету, а також прийняття рішення щодо звіту про його виконання в різних державах;

- визначити особливості здійснення бюджетно-фінансової функції Верховною Радою України.

Виклад основних положень. Контрольні повноваження є однією з найважливіших сфер діяльності парламенту та одним із елементів системи стримувань і противаг у механізмі здійснення влади. Повнота реалізації Верховною Радою України своїх контрольних повноважень, системність і ефективність здійснюваного нею парламентського контролю визначають реальність впливу парламенту на процеси в суспільстві та державі. Верховна Рада України здійснює парламентський контроль у різних організаційно-правових формах у межах, визначених Конституцією України. Бюджетно-фінансовий контроль здійснюється на стадії розроблення фінансових планів, проведення операцій, практично на всіх етапах руху грошових коштів. Своєрідною складовою контрольних повноважень парламенту є затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання. На це звертає увагу також

Конституційний Суд України, зазначаючи, що контроль за виконанням Державного бюджету України є складовим елементом контрольної функції парламенту [5].

Дослідження досвіду контрольної діяльності парламентів зарубіжних держав у частині реалізації бюджетно-фінансової функції засвідчило наявність різних форм і методів її здійснення. І, незважаючи на їхню загальну схожість, кожна держава має свою специфіку, що ґрунтується на таких чинниках: історично прийнятій у країні формі правління та формі державного устрою, особливостях розподілу функціональних повноважень між гілками влади, а також ступені демократичного розвитку суспільства.

Бюджетно-фінансова функція полягає в повноваженні парламентів затверджувати державний бюджет. У розвинених державах складання проекту державного бюджету є одним із найважливіших етапів бюджетного процесу, який починається задовго до початку нового бюджетного року (приміром, у ФРН – за 6 місяців, Франції – за 14, США – за 18 місяців). Проект бюджету розробляється органами виконавчої влади.

Бюджет зазвичай обговорюється кожною палатою парламенту (спочатку нижньою, а потім верхньою (Велика Британія); одночасно в обох палатах (США). До того ж в палатах парламенту створюються спеціальні комітети і комісії, які детально аналізують поданий проект за статтями витрат і вносять корективи. Важливе значення під час розгляду проекту бюджету в парламенті має бюджетна ініціатива, тобто право членів законодавчого органу вносити зміни до поданого урядом проекту бюджету. Так, у Франції проект бюджету розробляє протягом дев'яти місяців Міністерство економіки і фінансів з урахуванням пропозицій інших зацікавлених відомств. Слід зазначити, що у Франції, окрім закону про Державний бюджет на певний рік, розглядають закон, що містить поправки до закону про Державний бюджет, який називається «додатковий бюджет» [6, с. 30]. З одного боку, законодавчий орган, який вносить багато поправок до бюджету, унеможливає подальшу критику уряду в разі, якщо зміни призведуть до не виправдано невеликих наслідків. Тому, видається, необхідно насамперед зосереджувати увагу на суворих та ефективних методах контролю за виконанням бюджету. Однак, з другого боку, внесення поправок є необхідним, адже протягом року цілком можливі зміни в економіці або в урядовій політиці, що потребує внесення відповідних поправок до закону про Державний бюджет.

У законодавстві Франції чітко прописано граничні терміни всіх бюджетних процедур. Їх недотри-

мання кваліфікується як надзвичайна ситуація, на усунення котрої може бути відведено максимум кілька днів. Так, парламенту надано 70 днів для розгляду і затвердження проекту закону про Державний бюджет (ст. 47), Асамблеї – 40 днів (перше читання). Після цього законопроект направляється до Сенату, який має розглянути його протягом 20 днів. Потім збирається спільний комітет для обговорення та перегляду спірних положень тексту проекту закону (ст. 45). У разі успішного завершення цього етапу законопроект приймається [7].

Якщо протягом 70 днів після надання проекту закону про Державний бюджет парламент його не затверджує, то це право переходить до уряду. Парламент позбавлений бюджетної ініціативи. Парламентарії, які не є членами уряду, не можуть вносити пропозиції щодо додаткових витрат, запровадження нових податків чи змін бюджетних статей. Однак це не дає підстав для твердження про цілковиту відсутність парламентського контролю над бюджетом. Адже парламентові формально підпорядкована Палата бюджетної дисципліни [8, с. 72–73].

У Німеччині на рівні федерації проект бюджету готує Міністерство фінансів і передає на затвердження федеральному уряду. Обговорення бюджету, його виконання і звіт висвітлюються в засобах масової інформації, що виступають запобіжником негативних тенденцій у бюджетному процесі. В обговоренні бюджету на засіданні уряду беруть участь провідні політики – члени парламенту. У ч. 3 ст. 121 Конституції ФРН вказується, що схвалений Кабінетом Міністрів проект бюджету направляється на затвердження водночас у верхню (Бундесрат) та нижню (Бундестаг) палати парламенту. Бундесрату надається шеститижневий термін, а в разі внесення пропозицій про зміни – тринадцятиденний термін для висловлення своєї думки щодо вказаного проекту [9]. Щоб узгодити з політиками спільні дії, уряд погоджує з лідерами політичних партій так звані священні цифри, такі як: загальна величина бюджетних витрат, відсоток їх збільшення порівняно з попереднім роком, обсяг дефіциту бюджету. Згідно з німецьким бюджетним правом міністр фінансів може здійснювати додаткові витрати лише тоді, коли є економія за іншими статтями витрат, не виходячи за межі затверджених контрольних цифр. Увесь бюджетний процес вважається завершеним після затвердження звіту про виконання бюджету. Бундестаг приймає законопроект, підписує його, й тоді документ стає законом.

За Конституцією Іспанії єдиним суб'єктом законодавчої ініціативи, який має право на розроблення та внесення в парламент проекту Генерального бюджету, є уряд. Доку-

мент вноситься в Конгрес депутатів не пізніш як за три місяці до закінчення терміну дії бюджету попереднього року. Частина 4 ст. 134 Конституції Іспанії передбачає, що в разі неприйняття парламентом рішення про затвердження бюджету до початку нового бюджетного року, уряд має право виконувати витратну частину в межах сум, фактично витрачених попереднього року [10]. Стабільність бюджетного закону закріплюється правом, відповідно до котрого будь-які пропозиції чи зміни, що передбачають збільшення кредитів чи зменшення бюджетних доходів, вносяться лише після надання згоди урядом (ч. 6 ст. 134).

В інших державах фінансова функція парламентів також полягає в контролі за виконанням державного бюджету та прийнятті рішення щодо звіту про його виконання. У сучасних демократичних системах урядування парламенти не мають іншої альтернативи, окрім як делегувати відповідальність за управління видатками виконавчій владі. Через постійне збільшення чисельності апарату й ускладнення структури урядів забезпечення їх підзвітності законодавчій владі потребує дедалі більше зусиль. Водночас сам факт делегування права виконавчій владі витратити кошти не послаблює владу законодавчого органу, якщо налагоджено систему ефективного контролю. Парламенти різних держав розробили механізми забезпечення підзвітності виконавчої влади [11].

Парламентський контроль за виконанням бюджету й дотриманням фінансово-бюджетної дисципліни зазвичай здійснюється шляхом незалежних зовнішніх ревізійних перевірок урядових рахунків і відомчих операцій незалежним ревізором від імені законодавчого органу та його комітетами, створеними з цією метою. Так, для проведення фінансового контролю й контролю за управлінням державним майном в Австрії, Болгарії, Польщі, Румунії, Угорщині створено Рахункові (контрольні) палати. З-поміж держав варто виділити Австрію та ФРН, Рахункові палати яких уповноважені не лише проводити перевірки фінансування державних програм, а й оцінювати соціально-економічні наслідки впровадження відповідного законодавства. Надалі результати оцінювання направляють до парламентів задля вдосконалення відповідних законів чи коригування форм і методів їх реалізації.

У Польщі верховним колегіальним органом державного контролю є Вища контрольна палата, підпорядкована Сейму. Вона реалізує контрольний повноваження за його дорученням. У ст. 226 Конституції Польщі вказується, що Рада Міністрів протягом 5 місяців після закінчення бюджетного року надає Сей-

му звіт про виконання бюджетного закону разом із інформацією про стан заборгованості держави (ч. 1 ст. 226). Сейм розглядає представлений звіт і після ознайомлення з думкою Вищої контрольної палати протягом 90 днів від дня представлення Сейму звіту приймає рішення про його затвердження чи незатвердження (ч. 2 ст. 226).

До повноважень Вищої контрольної палати відносять: контроль за виконанням бюджету, розпорядженням фінансами та майном канцелярії Президента Республіки Польща, канцеляріями Сейму та Сенату, Конституційним трибуналом, Захисником громадянських прав, Загальнопольською радою з питань радіо та телебачення, Загальнопольським виборчим бюро, Верховним судом, Вищим адміністративним судом, Державною інспекцією з праці на предмет законності, ефективності та доцільності використання відповідних ресурсів [12].

Такі самі функції покладено в інших країнах на парламентських ревізорів. Вони регулярно доповідають парламентам про результати своїх перевірок та надають річні звіти щодо стану законності та недоліків в організації управління. Так, у Великій Британії спеціальний фінансовий звіт уряду спочатку розглядає спеціальна посадова особа – генеральний ревізор, який є незалежним від виконавчої гілки влади, регулярно ретельно перевіряє подані Палаті громад інформацію та звіти. Він також наділений правом проводити й доповідати парламентам про перевірки ощадливості, ефективності та результативності використання ресурсів тими органами, які він ревізує або до яких має право доступу.

Однією з основних функцій генерального ревізора є «ревізійна перевірка асигнувань», покликана з'ясувати, чи всі видатки відповідають намірам парламенту на той час, коли той затверджував асигнування. Основними обов'язками парламенту й, зокрема, Палати громад у контролі за державними доходами й видатками є наділення повноваженнями на збирання податків і зборів та затвердження цілей видатків і суми кожного з них. Парламент має також переконатися, що надані суми витрачаються лише на передбачені ним цілі. Жодна виплата з державних коштів центрального уряду не може здійснюватися й жоден податок чи кредит санкціонуватися інакше, як на підставі акта парламенту [11].

За Конституцією ФРН (ст. 124) Федеральний міністр фінансів зобов'язаний представити в Бундестаг і Бундесрат за дорученням Уряду звіт про всі доходи та видатки, а також про стан державного майна і наявність боргів за наступний фінансовий рік [9]. Парламентський контроль іноді називають «конституційною

ревізійною перевіркою». Він є частиною парламентської процедури управління уряду у відставку й сприяє контрольним функціям парламенту, забезпечуючи підзвітність і відповідальність окремих осіб у виконавчій гілці влади за їхню бюджетну політику. Політична оцінка звіту покладається на комітет з питань парламентських звітів, підкомітет бюджетного комітету і парламент загалом. Слід зазначити, що діяльність німецького Бундестагу називають «господарем гаманця». Бо він має право фінансово контролювати всі кроки держави – як видатки, так і надходження, те, яким шляхом вони потрапляють до бюджету [3].

Вищою федеральною незалежною контрольною-ревізійною установою є Федеральна рахункова палата. Її основні функції викладено в ч. 2 ст. 124 Основного Закону ФРН. Вона перевіряє звіти, а також рентабельність і правильність управління в економічній та бюджетній сферах і дає рекомендації, виходячи з даних проведених нею ревізій. Федеральна рахункова палата подає річний звіт обом палатам німецького парламенту.

У Чеській Республіці контроль за виконанням державного бюджету здійснює Верховна контрольна палата [13], яка не залежить від виконавчої та судової гілок влади. Результати контрольної діяльності істотно допомагають парламенту в управлінні державним бюджетом, ефективному контролюванні виконавчої влади й у законодавчому процесі. Нижня палата парламенту може контролювати діяльність Верховної контрольної палати. Особливо це стосується управління фінансами й бюджету. Президент Верховної контрольної палати зобов'язаний представляти Палаті депутатів річний звіт про використання бюджету, зокрема аудиторський звіт про фінансові показники року.

Незважаючи на різноманітність вищих органів державного фінансового контролю у розглянутих зарубіжних державах, усіх їх об'єднує одна спільна ознака: наявність у складі таких колегіальних органів керівних органів. До складу таких колегіальних органів входять найвищі посадові особи органу фінансового контролю, а основними його повноваженнями є: планування та організація роботи Вищого органу, прийняття рішень та підготовка звітів про результати такої роботи [11, с. 468–469].

Безпосередній контроль Верховної Ради України за дотриманням бюджетного законодавства та за виконанням Державного бюджету України має назву парламентського і здійснюється в межах, визначених Конституцією України та законом (п. 33 ст. 85 Конституції України) [14]. Законодавчий орган є органом загального бюджетного контролю, який здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу. Верховна Рада

Україні здійснює парламентський контроль самостійно на пленарних засіданнях, а також через постійні комітети (Комітет з питань бюджету, Комітет з питань фінансів та банківської діяльності). Відповідно до п. 4 ст. 85 Конституції Верховна Рада України затверджує бюджет, вносить зміни до нього, контролює його виконання та приймає рішення щодо звіту про його виконання. Організація контролю за використанням бюджетних коштів, як і за своєчасним і повним надходженням коштів до бюджету, є обов'язковим елементом управління цими коштами.

Розгляд та затвердження Державного бюджету України відбувається в парламенті за спеціальною процедурою, яка визначена Регламентом Верховної Ради. Кабінет Міністрів України щороку подає до Верховної Ради проект закону про Державний бюджет України та доповідь про хід його виконання поточного року. Поданий Кабінетом Міністрів проект закону про Державний бюджет України на наступний рік надається народним депутатам та Рахунковій палаті не пізніше як за чотири дні до його представлення у Верховній Раді (ч. 2, 5 ст. 153 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р.) [15]. Рахункова палата за дорученням Верховної Ради проводить експертизу проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік і до 1 жовтня року, що передує плановому, подає свої висновки парламенту (ч. 3 ст. 156). Однак, як зазначає Ф. Ярошенко, повноваження парламенту України щодо розгляду проекту та ухвалення закону про Державний бюджет України мають не прямий характер контролю, а попередній, бо він спрямований на визначення стану законодавства та боргових зобов'язань держави [16].

Проект закону про Державний бюджет України на наступний рік розглядається за процедурою трьох читань. За результатами його обговорення Верховна Рада може прийняти рішення про його відхилення у разі невідповідності вимогам Бюджетного кодексу України та/або Основним напрямам бюджетної політики на наступний бюджетний період (ч. 4 ст. 154).

У ст. 98 Конституції України вказується, що контроль від імені Верховної Ради за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата. Не викликає заперечень той факт, що наявність відповідного органу фінансового контролю в державі є ознакою демократичного суспільства, бо він представляє інтереси всіх громадян і держави загалом. Діяльність Рахункової палати спрямована на здійснення ефективного парламентського контролю у фінансово-економічній сфері, неупередженого

аналізу процесу збирання коштів до Державного бюджету й здійснення витрат із нього відповідно до чинного законодавства.

До повноважень Рахункової палати відносять: здійснення контролю за надходженням коштів до Державного бюджету України; організацію та здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини Державного бюджету України, витрачанням бюджетних коштів; здійснення контролю за утворенням і погашенням внутрішнього й зовнішнього боргів України; контроль за фінансуванням загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та національно-культурного розвитку, охорони довкілля [17].

Сьогодні недостатньо лише контролювати й виявляти бюджетні правопорушення, бо головне завдання Рахункової палати полягає не в тому, щоб зафіксувати відповідне порушення, а щоб йому запобігти. Тому вважаємо, що нещодавно ухвалені зміни (Закон № 274-VIII (274-19) від 07.04.2015) до Закону «Про Рахункову палату» щодо контролю нею не лише видатків, а й доходів, які надходять до бюджету, є позитивним кроком законодавця, бо, по-перше, це чи не єдиний метод, який слід використовувати, щоб повною мірою контролювати бюджет, і, по-друге, такий досвід давно практикується в європейських державах.

Одним із найважливіших засобів здійснення Верховною Радою контролю за виконанням Державного бюджету є заслуховування, обговорення та прийняття рішення щодо звіту про його виконання. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Закону «Про Кабінет Міністрів України» річний звіт про виконання Закону «Про Державний бюджет України» подається Кабінетом Міністрів Верховній Раді України та Рахунковій палаті не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним [18]. Розгляд звіту про виконання Державного бюджету дає змогу народним депутатам встановити реальний стан виконання Закону «Про Державний бюджет» за всіма показниками й позиціями, рівень повноти та ступінь ефективності його виконання. Відповідно, прийняття рішення про виконання бюджету за минулий рік є важливим етапом у бюджетному процесі України, а також певним показником щодо ухвалення закону про бюджет на наступний рік.

Висновки. Порівняння конституційно-правових норм щодо здійснення парламентом фінансової функції крізь призму контрольних повноважень за законодавством України та законодавством деяких зарубіжних держав дає змогу констатувати, що конституційне право України в цій частині є цілком сучасним як за формою, так і за змістом. Зокрема, у законодавстві зарубіжних держав, як і в законодавстві України, фінансо-

ва функція парламенту зводиться до затвердження державного бюджету та внесення змін до нього, контролю за його виконанням і прийняття рішення щодо звіту про його виконання. Окрім того, органи фінансового контролю контролюють усі кроки держави – як видатки, так і прибутки, які надходять до бюджету.

Водночас позитивним і вартим запозичення є досвід Франції, де найбільша увага під час планування бюджету приділяється врахуванню результатів середньострокового планування й стратегічним векторам розвитку. Окрім того, визначення ефективності, результативності Державного бюджету минулого року є пріоритетним напрямом роботи на стадії складання проекту закону про Державний бюджет на наступний бюджетний період, тоді як в Україні така робота в більшості випадків зводиться до порівняння планових і фактичних показників, адже бюджет кожного року від початку й до кінця є новим документом, складеним за умов поточної реальності без урахування стратегії розвитку держави.

Окрім того, вважаємо за доцільне запозичення правового досвіду Австрії та ФРН, Рахункові палати яких уповноважені не лише проводити перевірки фінансування державних програм, а й здійснювати оцінювання соціально-економічних наслідків впровадження відповідного законодавства та на цій основі вносити відповідні зміни, які сприяли б покращенню парламентського контролю за виконанням бюджету.

Список використаних джерел

1. Бугай Т. В. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні / Т. В. Бугай // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 2. – С. 40–49.
2. Журавльова Г. С. Форми та механізми парламентського контролю / Г. С. Журавльова // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – № 2. – С. 41–47.
3. Салієнко О. О. Зарубіжний досвід взаємодії парламенту та уряду в законодавчому та бюджетному процесах / О. О. Салієнко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 2 (21). – С. 28–38.
4. Стародубова О. А. Парламентський контроль за Державним бюджетом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. А. Стародубова; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.
5. Висновок Конституційного Суду України № 1-в/2001 від 14 березня 2001 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-01>

6. *Алексеева Н.* Головні бюджетні процедури: фінансова практика Франції / Н. Алексеева // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 9–10. – С. 29–37.

7. Конституція Французької Республіки от 4 октября 1958 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=France&language=r>

8. *Карлін М. І.* Фінансові системи країн Західної Європи / М. І. Карлін. – К.: Академія, 2009. – 320 с.

9. Конституція Федеративної Республіки Германия от 23 мая 1949 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Germany&language=r>

10. Конституція Королевства Испания от 27 декабря 1978 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Spain&language=r>

11. *Пігенко В., Рахімкулов Е.* Парламентський контроль за бюдже-

том. Подібності і відмінності у практиці різних країн світу. Проект USAID «Програма сприяння парламенту України: Програма розвитку законотворчої політики» (ПСР II) завершився 31 липня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdp.org.ua/analytics/control/866-177-a2->

12. *Ковриженко Д.* Статус Рахункової палати в Україні: українське законодавство, зарубіжний досвід та шляхи удосконалення / Д. Ковриженко // Часопис Парламент. – 2005. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/printable_article/415691;jsessionid=D3CF01E9DDBF385282741D2B4660810

13. Конституція Чешской Республіки от 16 декабря 1992 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uznal.org/constitution.php?text=Czech_Republic&language=r

14. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>

15. Закон України «Про Регламент Верховної ради України» № 1861-VI від 10.02.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/page6>

16. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України під загальною редакцією Ф. О. Ярошенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://booksafe.net/read/yaroshenko_f-naukovo-praktichniy-komentar-byudzhethogo-kodeksu-ukraini-251385.html#p1

17. Закон України «Про Рахункову палату» № 315/96-ВР від 11.07.1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/315/96-%D0%B2%D1%80>

18. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» № 794-VII від 27.02.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/794-18/page2>

Роль друкованих парламентських видань у забезпеченні діалогової комунікації між парламентами та громадськістю

Володимир НЕСТЕРОВИЧ,
професор кафедри загальноюридичних дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка

Неодмінною вимогою сучасної демократії є максимальна прозорість, відкритість та доступність органів публічної влади для їхньої взаємодії з громадськістю. Дотримання цих принципів є вкрай важливим у процесі налагодження ефективної діалогової комунікації із загальнонаціональними законодавчими органами. Парламенти, вказується в порівняльному аналізі «Парламенти світу: змінний характер парламентського представництва», проведеному Міжпарламентським союзом та Програмою розвитку ООН у квітні 2012 року, стикаються з трьома домінуючими викликами. Кожен із них проявляється в різний спосіб і з різною динамікою в різних країнах та регіонах. Але серед громадськості зростають спільні тенденції стосовно вимог до влади, а саме: 1) отримання більшого обсягу інформації про парламентську діяльність та про те, як на неї впливати; 2) більша підзвітність парламентів та їхня здатність реагувати на суспільні запити; 3) отримання послуг відповідно до потреб громадян [1; с. 4].

Одним із найдавніших та найпоширеніших способів задоволення вказаних комунікативних та електоральних потреб громадян, з огляду на досвід як зарубіжного, так і вітчизняного парламентаризму, є створення парламентами

власних друкованих періодичних видань у формі парламентської газети та парламентського журналу. Головною метою їхньої діяльності є: 1) об'єктивне й своєчасне висвітлення діяльності парламенту та його органів; 2) офіційне оприлюднен-

ня прийнятих законів, нормативно-правових актів та іншої офіційної інформації; 3) роз'яснення з боку авторитетних правників прийнятих законів або законопроектів, які ще перебувають на стадії обговорення чи будуть найближчим ча-